

Bispemøtet
Postboks 799 Sentrum
0106 Oslo

Oslo 05.04.05

*Utredningen "Ordinasjon og vigsling i Den norske kirke"
Høringsuttalelse fra Det teologiske Menighetsfakultet*

Bispemøtet nedsatte i 2002 et utvalg, det såkalte Osberg-utvalget, for å utrede ulike spørsmål knyttet ang. tematikken "Ordinasjon og vigling i Den norske kirke". Utvalgets innstilling ble levert i juni 2004.

Det teologiske Menighetsfakultet vil i denne høringsuttalelsen begrense seg til å kommentere de mest sentrale spørsmålsstillinger som drøftes og de viktigste anbefalinger som gis. Til den første spørsmålsstillingen: Vigsling av prester, har MFs Lærerråd delt seg i høringsuttalelsen.

Et flertall av Lærerrådet vil uttale:

1. Vigsling av prester

Utvalget skulle "utrede de teologiske, økumeniske, kirkerettslige og praktisk-kirkelige sider ved ordningen med at domprosten som biskopens faste stedfortreder kan forrette vigsling til prestedtjeneste og andre kirkelige tjenester" (s. 5). Det er særlig Porvoo-avtalen med de anglikanske kirker i Storbritannia og Irland som gjør spørsmålsstillingen aktuell.

Utvalget understreker med rette at når kirken inngår en økumenisk avtale, så har man "en teologisk og moralsk forpliktelse til å følge opp intensjonene i den – ikke fordi andre 'tvinger' oss til å endre vår teologi, men fordi vi gjennom samtalene med andre har kommet fram til en del felles premisser for vårt kirkelige fellesskap med andre." (s. 7)

I Porvoo-avtalen forutsetter den gjensidige anerkjennelse av kirkenes prestedtjeneste at det handler om "biskoppelig ordinerte prester". Videre forutsettes det at biskopen som vigsler selv er "vigslet til oppgaven som ordinator". (s. 8)

Det er på denne bakgrunn liten tvil om at Porvoo-avtalen utelukker en ordning der domprosten kan ordinere til prestedtjeneste. Det er derfor etter vår mening lite heldig at et knapt flertall i Bispemøtet likevel gikk inn for å videreføre en slik ordning, etter at Porvoo-avtalen var inngått (BM sak 15/96). Den moralske forpliktelse som Den norske kirke gjennom Porvoo-avtalen hadde pådratt seg, skulle tilsi et annet veivalg. Det har da også, som utvalget nevner, fra anglikansk side blitt uttrykt undring over at ordningen med domprost-ordinasjoner fremdeles holdes åpen, selv om den sjeldent benyttes.

Utvalget henviser til dokumentet "The Episcopal Ministry within the Apostolicity of the Church" fra LVF (2002). Her slås det fast som en felles luthersk holdning at det er biskopens oppgave å ordinere prester og ha tilsyn med deres tjeneste. (s. 13) Dette er da også Den norske

kirkes hovedordning, selv om vår kirke fortsatt har bestemmelser som åpner for ordinasjoner ved domprost når denne er biskopens stedfortreder, eller når biskopen av andre grunner delegerer sin myndighet til en prost.

Ut fra et luthersk ståsted kan det ikke være tvil om at eventuelle vigslinger ved domprost må være å betrakte som gyldige både i teologisk og kirkelig forstand. Den norske kirke kan derfor fortsatt la domproster vigsle, uten at de vigsledes kirkelige tjeneste av den grunn skulle ha noen form for defekt. Men vår kirke har i og med inngåelsen av Porvoo-avtalen tatt i bruk sin frihet til å gi avkall på en slik mulighet, og bør la dette komme til uttrykk både i praksis og i kirkerettslige bestemmelser.

Utvalget anbefaler at Den norske kirke i praksis bør avvikle ordningen med ordinasjoner ved domprost, og fremmer forslag om endringer som gir fungerende biskop flere handlingsalternativer til selv å ordinere. Forslaget innebærer at biskopene kan tre inn for hverandre og at også pensjonerte biskoper kan gis adgang til å ordinere (s. 4, jfr. s. 19). Utvalget vil imidlertid ikke foreslå å "fjerne den rettslige hjemmel for ordinasjonen ved domprost".

Fakultetet mener at utvalget her blir stående på halvveien. En konsekvent oppfølging av Porvoo-avtalen tilsier at gjeldende kirkerett justeres slik at vigsling til kirkelig tjeneste for fremtiden bare kan foretas av biskop som selv er vigslet til oppgaven som ordinator.

Et mindretall av Lærerrådet vil uttale:

Det springende punkt her er spørsmålet om Den norske kirke kan eller bør videreføre den praksis som har vært vanlig tidligere: at prester kunne ordineres av domprost som biskopens stedfortreder når biskopen selv av ulike grunner var forhindret. Det er liten tvil om at denne ordningen i seg selv er teologisk legitim, og at DnK *kan* videreføre en slik praksis, slik bispemøtet i etterkant av Porvoo-avtalen gjorde vedtak om. Men vi er enig med utvalget i at det tør være klokt, og også best i overensstemmelse med Porvoo-avtalens ånd, i størst mulig grad å *ikke* gjøre seg bruk av denne mulighet.

Det er her flere hensyn å ta. I selve avtalen har Den anglikanske kirke tatt de for den nødvendige forbehold – med hensyn til godkjenning av presters ordinasjon – ved uttrykket "episcopally ordained". DnK har på sin side klart uttrykt at den for sin del ikke gjør noen distinksjon i ordinasjonens gyldighet med hensyn til om ordinator var en biskop eller domprost. At de to kirker her ser noe forskjellig på bispeembetet, er et av begge parter erkjent forhold, og en av begge parter godtatt forskjell. Den rokker ikke ved den gjensidige anerkjennelse av de to kirkers bispeembete i den form og den funksjon det hadde ved avtalens inngåelse.

Da Kirkemøtet i 1994 vedtok å undertegne Porvoo-avtalen, het det i merknadene fra den komiteen som forberedte saken på møtet: "§ 58.b.(v) i Porvoo-dokumentet presiserer at når det kjem til den endelege avgjerda om kva ordningar som skal gjelde i kyrkjene, er det den einskilde kyrkja som avgjer i sine saker. For vår kyrkje gjeld det av vi held fast på at vi ikkje skil mellom ulike grupper i prestskapet vårt, etter kven som har ordinert vedkomande. ... Det er grunn til å tru at dette er spørsmål som vil verte løyste i tida som kjem." (Protokoll Kirkemøtet 1994, sak 12/94, s.212) Dette må anses som et premiss for Kirkemøtets vedtak. Den norske kirke har altså ikke bundet seg til å endre sin ordning om presteordinasjon ved domproster, selv om en tenker seg at saken senere vil kunne avklares.

Et hensyn som etter vår oppfatning må veie tungt, er at man ikke setter noe B-stempel på prester som hittil er ordinert av domprost. Noe slikt ville stride mot Porvoo-avtalens ånd, og det ville være umulig å begrunne ut fra den embetsteologi som fremdeles er rådende i DnK. Et slikt B-stempel kunne imidlertid lett bli resultatet dersom man ga en ny regel som på prinsipielt grunnlag utelukket slike ordinasjoner.

Derimot må det være mulig for DnK å uttrykke forståelse for den anglikanske part, og for de vanskeligheter de anglikanske kirker har med prester som er ikke-biskoppelig ordinerte, ved frivillig å avstå fra å bruke denne muligheten, og heller finne andre løsninger på rent praktiske problemer, slik som foreslått av utvalget. På denne bakgrunn mener vi at utvalgets anbefalinger under dette punkt er kloke og vel avveide.”

Et samlet Lærerråd vil uttale:

2. Sakramentfullmakter til ikke-ordinerte

Den norske kirke har betrodd ansvaret med forvaltningen av sakramentene til ordinerte prester. En slik ordning springer ut av vår kirkes bekjennelse (CA 5). Som utvalget viser, er den også rådende blant de lutherske kirker som er med i LVF, og den er forutsatt i de økumeniske avtaler som vår kirke har inngått (s. 21)

Bortsett for særlige bestemmelser for nattverdfeiring av diakoner i soknebud og for utføring av nøddåp, kan det som hovedregel ikke gis fullmakter til sakramentsforvaltning ved andre enn ordinerte prester.

§ 10 i Tjenesteordningen for biskoper hjemler imidlertid visse unntak fra denne hovedregel:

Biskopen kan gi egnede lekfolk som på ansvar og under tilsyn av prest utfører assisterende tjeneste under tjenestefrihet eller ledighet i en prestestilling, fullmakt til å forrette forordnede gudstjenester, dåp, nattverd og gravferd. Slik fullmakt kan også gis teologiske kandidater når det å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger inngår som del av praksis ved praktisk-teologisk seminar.

Det er et hovedsynspunkt for utvalget at Den norske kirke, i likhet med de kirkene som man har inngått avtaler med, ”må forbli tydelig i sitt grunnsyn om at sakramentsforvaltning hører prestatjenesten til”. (s. 25).

Utvalget mener derfor at vår kirke bør unngå å gjøre bruk av fullmaktsordninger i utstrakt grad som følge av kortvarige vakanser eller tjenestefrihet i områder som har god prestedekning. Man bør i stedet velge andre muligheter, som kollegiale løsninger på tvers av soknegrensene eller bruk av gudstjenester uten sakramentsforvaltning ved lekfolk. Utvalget ønsker imidlertid ikke å fjerne fullmaktsordningen som er beskrevet ovenfor, da dette vil føre til dårligere betjening av menighetene, og da særlig i utkantstrøk. (s. 25).

Utvalget anbefaler at fullmakten til å forrette sakramentene for ikke-ordinerte bør ”oppretholdes som mulighet, men begrenses i størst mulig grad.” Biskopene bør se til at fullmaktsordningen ”forvaltes ut fra nødsprinsippet, på en måte som gjør at omfanget reduseres til et absolutt minimum”.

MF er enig i at både vår kirkes ordning og hensynet til inngåtte økumeniske avtaler tilsier en tilbakeholden praksis hva angår fullmaktsordningen. Regelverket bør imidlertid ikke praktiseres så stramt at menighetens behov for en nødvendig betjening med ord og sakrament blir satt til side. Embetsteologiske prinsipper må ikke overordnes hensynet til menighetenes tilgang til nådemidlene. I områder med utilstrekkelig geistlig betjening bør biskopen derfor ikke være for restriktiv med å benytte seg av sin rett til å gi egnede lekfolk fullmakt til å forrette gudstjeneste med sakramentsforvaltning på ansvar og under tilsyn av prest.

MF vil mene at når utvalget går inn for at fullmaktsordningen skal "forvaltes ut fra nødsprinsippet på en måte som gjør at omfanget reduseres til et absolutt minimum", så signaliserer dette en for restriktiv holdning.

Fakultetet foreslår følgende formulering til en revidert § 10 i Tjenesteordning for biskoper: Dersom menighetenes nødvendige betjening av kirkelige tjenester ikke kan ivaretas gjennom vigslede prester, kan biskopen gi egnede lekfolk fullmakt til å forrette forordnede gudstjenester, dåp, nattverd og gravferd.

3. Pensjonerte biskopers status

Fakultetet slutter seg til de vurderinger og anbefalinger som utvalget her leverer.

Med vennlig hilsen for
DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET

Vidar L.Haanes
rektor